

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.002.03.2023

Pan
Andrzej Kwiatkowski
Łódzki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin
i Nasiennictwa
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Łodzi
ul. Siewna 13A, 94-250 Łódź

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/070 – Wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi, ul. Siewna 13A, 94-250 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Kwiatkowski, Łódzki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa ¹ , od 22 czerwca 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość i rzetelność realizacji zadań związanych z wprowadzeniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin
Okres objęty kontrolą	Od 1 lipca 2020 r. – do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, to jest 30 marca 2023 r., z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z działaniami prowadzonymi w tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Krzysztof Wójcik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/17/2023 z 4 stycznia 2023 r. 2. Marcin Kuzan, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/16/2023 z 4 stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Wojewódzki Inspektor.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Łódzki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa co do zasady prawidłowo i rzetelnie realizował zadania związane z wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin⁴.

Wojewódzki Inspektor dostosował strukturę organizacyjną jednostki do aktualnych celów i zadań w tym zakresie, a także dokonał identyfikacji i analizy ryzyka związanego z działalnością WIORiN. Plany działań kontrolnych jednostki w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą zostały zrealizowane. Wykonane przez WIORiN kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”⁵ i środków wspomagających uprawę roślin były prawidłowo prowadzone. W trakcie kontroli Inspektorzy WIORiN sprawdzali spełnianie wymagań jakościowych oraz wymagań, jakie te produkty powinny spełniać w zakresie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń⁶.

W przypadku stwierdzenia przez WIORiN nieprawidłowości w trakcie prowadzonych kontroli, wydawano zalecenia, których wykonanie było na bieżąco monitorowane przez pracowników Inspektoratu.

Badanie próbek pobranych w trakcie kontroli było wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze⁷, jednak czas trwania badań wynosił nawet 100 i więcej dni (w pięciu na 105 przypadków). W ocenie NIK taka sytuacja stwarza ryzyko braku możliwości podjęcia przez WIORiN działań zmierzających do wycofania z obrotu produktów w przypadku ustalenia, że nie spełniałyby one obowiązujących norm. Ponadto, w ramach jednej kontroli nawozu WE, WIORiN nie miał możliwości zlecenia wykonania analiz wszystkich parametrów jakościowych, ponieważ OSCh-R w Łodzi nie wykonywała niektórych wymaganych badań (biuretu i molibdenu).

Wojewódzki Inspektor zastosował jednoznaczne kryteria przy wydaniu decyzji o zakazie wprowadzania do obrotu dwóch środków wspomagających uprawę roślin. Decyzje te wydano prawidłowo.

W dwóch przypadkach WIORiN wezwał do zapłaty przedsiębiorców, których produkty nie spełniały wymagań oraz monitorował uiszczenie opłat na rachunki bankowe właściwych Urzędów Skarbowych. Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca wskazywania w wezwaniach do zapłaty dla dwóch podmiotów, których produkty nie spełniały wymagań, o których mowa w art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu⁸, nieprawidłowej kwoty należności za liczbę pobranych prób, nie miała wpływu na ocenę ogólną dokonaną przez NIK.

WIORiN rzetelnie współpracował przy realizacji zadań w zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin z innymi organami kontrolnymi, to jest głównie z Wojewódzkim Inspektoratem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Inspektoratem Ochrony Środowiska.

Niezależnie od powyższej oceny, NIK wskazuje, że część przeprowadzonych na zlecenie WIORiN badań przez OSCh-R wykonano na podstawie norm wycofanych bez zastąpienia nowymi normami, jak również niektóre z nich nie były akredytowane

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej również: śwur.

⁵ Dalej również: „nawóz WE”

⁶ Dla nawozów WE nie obowiązywały standardy w zakresie dopuszczalnej zawartości zanieczyszczeń.

⁷ Dalej również OSCh-R

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 76, ze zm., dalej: ustawa o nawozach i nawożeniu. Art.38 uchylony z dniem 3 grudnia 2022 r. na mocy art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2022 r. poz. 2364)

(w tym m.in. badania bakteriologiczne oraz obecność żywych jaj pasożytów). Natomiast badań biuretu, molibdenu (które były wymagane przy ocenie jakościowej jednego z badanych nawozów WE) oraz odsiewu na sicie wymaganego dla środków wapnujących, OSCh-R w Łodzi nie wykonywała, a WIORiN nie zlecał ich wykonania innym laboratoriom wskazując m.in. na opracowany przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa harmonogram poboru prób na 2021 r., który nie przewidywał takiej możliwości.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Prawidłowość i rzetelność realizacji zadań związanych z wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie z zapisami regulaminu organizacyjnego¹⁰ w skład WIORiN wchodziły komórki organizacyjne w tym Dział Ochrony Roślin i Nawozów (dalej: Dział) oraz 18 Oddziałów. Obszar działania każdego z Oddziałów obejmował od jednego do trzech powiatów. Do zadań Działu należały m.in. zadania zbieżne z przedmiotem kontroli NIK.

(akta kontroli str. 4-13)

W WIORiN tematyką nawozową zajmowało się łącznie 40 osób - co do zasady po dwie osoby w każdym Oddziale. Wyjątek stanowiły Oddziały w Bełchatowie i Poddębicach po jednej osobie, a w Oddziałach w: Skierniewicach, Piotrkowie Trybunalskim i Sieradzu po trzy osoby. W Dziale Ochrony Roślin i Nawozów cztery osoby w tym jedna od 1 marca 2023 r. Wszyscy wymienieni pracownicy¹¹ w zakresach czynności mieli wskazane zadania z zakresu nawozów, produktów nawozowych UE¹² i środków wspomagających uprawę roślin.

(akta kontroli str. 983-997)

Według WIORiN, na koniec 2022 r. na terenie woj. łódzkiego było 49 zewidencjonowanych producentów/importerów oraz 312 dystrybutorów nawozów, „NAWOZÓW WE” i środków wspomagających uprawę roślin. Zgodnie z wyjaśnieniami Wojewódzkiego Inspektora dane te pozyskane zostały z rejestrów dopuszczonych do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin umieszczonych na stronie internetowej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z analizy danych zawartych w internetowych ogłoszeniach o sprzedaży tych produktów, z rozpoznania faktycznego na terenie działania oddziałów i innych dostępnych informacji.

(akta kontroli str. 974, 981)

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Zarządzenie Nr 3/2021 Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi z dnia 12 lutego 2021 r. w sprawie zmian i ustalenia jednolitego tekstu Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi, zatwierdzony przez Wojewodę Łódzkiego 22 marca 2021 r.

¹¹ Przykładowo na stanowisku Specjalista w Oddziale - zadania podstawowe: kontrola nawozów, środków wspomagających uprawę roślin – zadania szczegółowe: kontrola wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku produktów nawozowych UE; nadzór nad prowadzeniem oceny zgodności nawozów; pobieranie próbek nawozów, środków wspomagających uprawę roślin oraz produktów nawozowych UE do badań laboratoryjnych.

¹² Wszystkie zakresy czynności datowane na dzień 5 grudnia 2022 r. lub później.

1.1. Zarządzeniem Nr 19/2019 Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi z 23 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi Regulaminu Kontroli Zarządczej wprowadzono regulamin, a także określono m.in.: wzór ankiety samooceny dla celów kontroli zarządczej przeprowadzanej z uwzględnieniem standardów dla sektora finansów publicznych; wzór katalogu ryzyk; wzór rejestru ryzyk; wzór katalogu ryzyk z perspektywy podmiotu kontrolowanego; z perspektywy inspektora prowadzącego postępowanie kontrolne; wzór rejestru ryzyk z perspektywy podmiotu kontrolowanego oraz z perspektywy inspektora prowadzącego postępowanie kontrolne; a także metodologię i metodykę zarządzania ryzykiem.

W opracowanym rejestrze ryzyk dla podmiotów konfekcjonujących i wprowadzających do obrotu nawozy, nawozy WE oraz środki wspomagające uprawę roślin zidentyfikowano 32 ryzyka, których istotność¹³ określono w skali od 1 do 16. Dla każdego ryzyka wskazano reakcję (planowane działania zaradcze).

Dla działalności dotyczącej nawozów, nawozów WE oraz śwur, obok rejestru ryzyk, sporządzono także katalog ryzyk z uwzględnieniem ryzyk z perspektywy podmiotu kontrolowanego oraz z perspektywy Inspektora.

Z „Metodologii i metodyki zarządzania ryzykiem w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi”¹⁴ wynikało¹⁵ m.in., że kierownik właściwego Działu WIORiN podejmował decyzję o ewaluacji katalogu ryzyka na bieżąco – po przeanalizowaniu zgłoszonej informacji o ryzyku i decydował o zasadności oraz konieczności umieszczenia zgłoszonego ryzyka w katalogu ryzyk. Rejestr ryzyk podlegał ewaluacji na takich samych zasadach.

(akta kontroli str.63-67, 1147-1158)

1.2. Wojewódzki Inspektor złożył za lata 2020-2022 oświadczenia o stanie kontroli zarządczej¹⁶, w których stwierdził, że w kierowanej jednostce w nieograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza¹⁷.

(akta kontroli str.14-22)

1.3. Wojewódzki Inspektor nie wnioskował do Wojewody o zapewnienie środków na realizację powierzonych do wykonania przez WIORiN nowych zadań z zakresu ustawy o nawozach i nawożeniu. Główna Księgowa WIORiN stwierdziła m.in., że w 2022 r. WIORiN otrzymał dodatkowe środki, między innymi na realizację nowych zadań w zakresie nawozów. Natomiast projekt ustawy budżetowej na 2023 r. przewidywał dodatkowe środki na wydatki rzeczowe, szkolenia oraz delegacje dla pracowników WIORiN. Główna Księgowa WIORiN dodała, że nigdy nie były zgłaszane do Wojewody wnioski dotyczące zwiększenia środków konkretnie na realizację zadań związanych z nawozami. Ponadto dodała, że wszystkie wnioski związane z wydatkami rzeczowymi ściśle związane z realizacją zadań pracowników merytorycznych, były realizowane w pierwszej kolejności, aby zabezpieczyć ciągłość zleconych zadań. Nie zdarzyło się, by kiedykolwiek brakowało środków finansowych

¹³ Istotność ryzyka była obliczana jako iloczyn skutku ryzyka (1-4 pkt) oraz prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka (1-4 pkt.).

¹⁴ Załącznik nr 13 do Zarządzenia Nr 19/2019 Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi z 23 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi Regulaminu Kontroli Zarządczej.

¹⁵ Punkt 2.1.3. Procedura ewaluacyjna.

¹⁶ Oświadczenia o stanie kontroli zarządczej z dnia: 30 marca 2021 r. oraz 28 lutego 2022 r.

¹⁷ W ankiecie samooceny Wojewódzki Inspektor ustosunkował się do 31 pytań i wydał cytowane w tekście oświadczenia o stanie kontroli zarządczej sporządzone zgodnie z Zarządzeniem nr 19/2019 Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

na realizację zadań pracowników merytorycznych. Plan został w pełni zabezpieczony na realizację zadań w latach 2018-2023.

(akta kontroli str. 68)

2. W latach 2021 - 2022 r. WIORiN miał zaplanowane do wykonania po sześć kontroli. Biorąc pod uwagę, że na terenie województwa łódzkiego zidentyfikowano i zaewidencjonowano 49 producentów/importerów objętych nadzorem WIORiN. Odsetek zaplanowanych kontroli w stosunku do liczby podmiotów objętych nadzorem w obu latach wyniósł 12,2%. W okresie objętym kontrolą WIORiN przeprowadził 21 kontroli w tym dziewięć interwencyjnych. Naruszenia stwierdzono w przypadku 11 kontroli i w kontrolach tych wydano 16 zaleceń. W latach objętych kontrolą WIORiN pobrał 26 prób ogólnych (z których wydzielił łącznie 105 prób końcowych), z których dwie nie spełniały wymagań jakościowych. Dominujące naruszenia polegały na braku wskazania na opakowaniu okresu przydatności do użycia, określenia typu nawozu, a także braku pełnej nazwy lub adresu producenta. W żadnej z kontroli nie wystawiono mandatów za naruszenia, o których mowa w art. 40-41 ustawy o nawozach i nawożeniu. Wydano natomiast dwie decyzje administracyjne zakazujące wprowadzenia do obrotu środków wspomagających uprawę roślin. Decyzji dotyczących opłat sankcyjnych nie wydawano.

(akta kontroli str. 23-48, 981, 149-636, 641-841)

Na 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa ustalił dla WIORiN plan wskazujący na przeprowadzenie 90 kontroli z poborem 13 prób. Wojewódzki Inspektor w wyjaśnieniach wskazał m.in., że w związku z drastycznym wzrostem liczby kontroli (z sześciu w 2021 r. i 2022 r. do 90 w 2023 r.) podjął szereg działań mających na celu zapewnienie właściwej realizacji tego zadania. Działania te oparte były o bardzo częste i szczegółowe konsultacje z kierownikiem Działu odpowiedzialnym za realizację tego zadania, Związkami Zawodowymi, Główną Księgową, Kadrową, Kierownikami pozostałych działów merytorycznych, Kierownikami Oddziałów oraz pozostałymi pracownikami Oddziałów. W wyniku tych konsultacji ustalono, że każdy Oddział przeprowadzi w 2023 r. pięć kontroli w przedmiotowym zakresie. Zasadniczo w Oddziale do realizacji tego zadania wskazane są dwie osoby. Wojewódzki Inspektor w Łodzi planował w 2023 r. wzrost zatrudnienia w celu realizacji omawianego zadania o jeden do trzech etatów. Kierownik Działu złożył w tym zakresie dwa stosowne wnioski¹⁸. Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa wnioskował do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o przyznanie środków finansowych na rok 2023 na realizację zadań związanych z kontrolą rynku nawozów i środków wspomagających uprawę roślin. Z tego tytułu WIORiN w Łodzi uzyskał 978 tys. zł na wykonanie założonego, w zakresie nawozowym planu.

(akta kontroli str. 49-62, 971, 977-978)

2.1. Od 1 lipca 2020 r. zgodnie z zapisami ustawy z dnia 7 maja 2020 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa¹⁹ - Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa przejęła od Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej IJHARS) kompetencje w zakresie sprawowania nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków

¹⁸ W trakcie kontroli NIK przeprowadzono trzy nabory, z których jeden zakończył się wyłonieniem kandydata do pracy, jeden został zakończony bez wyboru kandydata. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych nie został rozstrzygnięty trzeci nabór.

¹⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1069.

wspomagających uprawę roślin. Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa nie opracowywał wytycznych do planu pracy dla WIORiN na pozostałe pięć miesięcy 2020 r. W ramach przejętych kompetencji przejęto także kontrole. I tak WIORiN otrzymał z WIJHARS w Łodzi dwie sprawy dotyczące sprawowania nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE oraz śwur. W 2020 r. przeprowadzono obie wskazane przez WIJHARS oraz jedną dodatkową kontrolę. Wszystkie trzy kontrole zostały wykonane jako kontrole interwencyjne. Kontrole w dwóch przypadkach dotyczyły środków poprawiających właściwości gleby, a w jednym nawozu WE – środka wapnującego. W jednej z kontroli śwur²⁰ pobrano próbę ogólną²¹, z której wydzielono próby końcowe (6) i przebadano je przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze (dalej: OSCh-R) w Warszawie i Koszalinie.

(akta kontroli str. 23- 28, 149, 152-168, 404-412, 566-841)

Zgodnie z zatwierdzonymi wytycznymi do planu pracy na 2021 r. WIORiN miał objąć kontrolą co najmniej sześć podmiotów²². Kontrole te w co najmniej jednym przypadku powinny dotyczyć nawozów o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu oraz jedna – wapna nawozowego. Kontrolą należało także objąć podmioty, w których w ostatnich latach stwierdzono nieprawidłowości lub w których podejrzewano wprowadzanie do obrotu nawozów, nawozów WE oraz śwur niezgodnie z przepisami. WIORiN wykonał sześć zaplanowanych kontroli oraz dodatkowo dwie interwencyjne²³. W ramach przedmiotowych kontroli pobrano 13 prób z 10 zaplanowanych (51 licząc próbki końcowe), które zostały przebadane przez OSCh-R w Warszawie, Lublinie i Łodzi.

(akta kontroli str. 32-41, 150, 152-168)

Wojewódzki Inspektor poinformował Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa o fakcie, że w 2021 r. nie zostały pobrane próbki nawozu o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu, z uwagi na fakt, że na terenie województwa łódzkiego nie było producentów tego typu nawozów ani podmiotów wprowadzających je do obrotu. Wojewódzki Inspektor dodał, że aby zrealizować harmonogram pobrał próbki innych nawozów produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie województwa.

(akta kontroli str. 100-104, 972, 979)

W 2022 r. na podstawie zapisów wytycznych do planu pracy, kompleksowymi kontrolami planowymi WIORiN miał objąć co najmniej sześć podmiotów. Sześć próbek do badań należało pobierać zgodnie z harmonogramem pobierania próbek²⁴. Według harmonogramu kontroli nawozowych na 2022 r. WIORiN planował kontrolami objąć zgodnie z wytycznymi sześć podmiotów wprowadzających do obrotu nawozy i podłoża do roślin (nawozy wapniowe – trzy podmioty, podłoża do roślin – dwa podmioty, nawozy inne – jeden podmiot). Ostatecznie WIORiN przeprowadził 10 kontroli (w tym cztery interwencyjne) w dziewięciu podmiotach, w których to skontrolowano 13 produktów (sześć nawozów wapniowych, cztery podłoża oraz po

²⁰ Sprawa WOR.7125.4.14.2020

²¹ Próba ogólna była pomniejszana np. przez kwartowanie, a następnie dokonywano podziału próbki pomniejszonej do próbek końcowych, to jest próbki końcowej laboratoryjnej, próbki końcowej kontrolnej oraz próbki końcowej dodatkowej (w zależności od kierunków badań i jednostki przeprowadzającej badania każda z próbek końcowych występowała pojedynczo lub wraz z wtórnikiem. W opisywanym przypadku próbek końcowych było sześć, to jest dwie próbki końcowe laboratoryjne, dwie próbki końcowe kontrolne, dwie próbki końcowe dodatkowe.

²² Po jednej kontroli dotyczącej następujących rodzajów nawozów: (1) Nawozy WE, (2) inne nawozy, (3) nawozy wapniowe, (4) środki wapnujące WE, (5) nawozy wapniowe, (6) środek wspomagający uprawę roślin.

²³ Liczba kontroli: 8, liczba kontrolowanych podmiotów: 7.

²⁴ Co najmniej dwie próbki: (1) nawozów organicznych lub organiczno-mineralnych, (2) nawozów nieorganicznych lub mineralnych, (3) polepszaczy glebowych lub środków poprawiających właściwości gleby oraz co najmniej cztery próbki spośród pozostałych produktów.

jednym: nawozie organiczno-mineralnym, nawozie WE, śwur – regulator wzrostu) i pobrano 11 prób (48 licząc próbki końcowe), które zostały przebadane przez OSChR w Łodzi i Warszawie.

(akta kontroli str. 42-47,151-168)

2.2. W okresie objętym kontrolą WIORiN nie wydawał decyzji w trybie art. 37 ust. 2 ustawy o nawozach i nawożeniu dotyczących opłat sankcyjnych.

(akta kontroli str. 68)

3. W trakcie kontroli analizie poddano dokumentację wszystkich 21 postępowań kontrolnych²⁵ (w 19 podmiotach) w tym dziewięciu interwencyjnych - przeprowadzonych przez WIORiN w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem WE i środków wspomagających uprawę roślin. Na 21 kontroli - trzy przeprowadzono w 2020 r., osiem w 2021 r. oraz 10 w 2022 r. W trakcie przedmiotowych postępowań - kontroli poddano 29 produktów w tym pięć śwur, 11 nawozów wapniowych (w tym dwa oznaczone jako „NAWÓZ WE”²⁶), cztery nawozy oznaczone znakiem „NAWÓZ WE”, trzy nawozy organiczno-mineralne, dwa nawozy organiczne i cztery podłoża.

(akta kontroli str. 152-168)

Powodami dziewięciu kontroli interwencyjnych były – odpowiednio - informacje przekazane przez: WIOŚ (dwa przypadki), inny WIORiN (dwa przypadki); osobę fizyczną i podmiot zewnętrzny (dwa przypadki), a także polecenie Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa²⁷ (w dwóch przypadkach) oraz konieczność pobrania prób jako uzupełnienie ustaleń wcześniej przeprowadzonej kontroli.

(akta kontroli str. 196-504, 506-564, 255-841)

We wszystkich kontrolach Inspektorzy WIORiN posiadali stosowne upoważnienia do przeprowadzenia kontroli. Każdorazowo, zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy Prawo Przedsiębiorców²⁸, kontrolowane podmioty zawiadamiano o zamiarze wszczęcia kontroli, a czynności kontrolne przeprowadzono zgodnie z art. 48 ust. 2 ustawy nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Wojewódzki Inspektor nie widział zasadności korzystania z możliwości wynikającej z art. 48 ust. 5 ustawy (to jest dokonania poboru prób w dniu zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze rozpoczęcia kontroli).

Każdorazowo sporządzano protokół z przeprowadzonej kontroli, a przekazanie próbek do badań następowało wraz z protokołem pobrania próbek. Do protokołu kontroli załączono załącznik „Wykaz kontrolowanych produktów”. W przypadku przesłania próby kontrolowanego produktu do badania laboratoryjnego Inspektorzy WIORiN za pokwitowaniem na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 11 oraz art. 25 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa²⁹ oddawali na przechowanie Kontrolowanemu całą serię kontrolowanego produktu, do czasu uzyskania właściwych dla danego produktu wyników badań.

(akta kontroli str. 157- 841)

Z 21 przeprowadzonych kontroli w 11 przypadkach (52%) Inspektorzy WIORiN stwierdzili nieprawidłowości, w tym w dwóch przypadkach wydano decyzje o zakazie wprowadzania do obrotu śwur wyprodukowanych z komunalnych osadów

²⁵ Kontrole w 2020 r. prowadziło siedmiu Inspektorów WIORiN, w 2021 r. – 10, a w 2022 r. – 11.

²⁶ Dwa nawozy były jednocześnie klasyfikowane zarówno jako: nawóz wapniowy oraz NAWÓZ WE. Dla ujednoczenia zapisów wystąpienia pokontrolnego i prawidłowości arytmetycznej uwzględniono je w kategorii nawozy wapniowe i nie uwzględniono w kategorii NAWÓZ WE.

²⁷ Dalej: GIORiN.

²⁸ t.j. Dz.U z 2023 r. poz. 221.

²⁹ t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 288

ściekowych. Pierwszy środek nie spełniał wymagań Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 czerwca 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu³⁰ - przekroczona była dopuszczalna wartość zanieczyszczenia niklem (108 mg/kg i 107 mg/kg). Drugi środek z zakazem wprowadzania do obrotu nie spełniał wymagań jakościowych określonych w Decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju³¹. Wyniki badań wykazały zawartość P₂O₅ na poziomie 1,05% przy deklarowanej przez producenta minimalnej zawartości 1,40%.

W pozostałych dziewięciu kontrolach, dotyczących 14 produktów, Inspektorzy WIORiN ujawnili w przypadku dziewięciu produktów brak określonej daty/okresu przydatności do stosowania, w czterech przypadkach brak określenia typu nawozu, w przypadku trzech produktów brak było pełnej nazwy producenta, adresu lub numeru pozwolenia. Jeden produkt na opakowaniu nie posiadał żadnej informacji w języku polskim, a na kolejnym nie było żadnych informacji o produkcie. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w protokołach kontroli formułowano zalecenia, które zostały przez przedsiębiorców wykonane.

(akta kontroli str. 169-841)

3.1. W trakcie kontroli, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, Wojewódzkiemu Inspektorowi zlecono przeprowadzenie kontroli w podmiocie wprowadzającym do obrotu środki poprawiające właściwości gleby, powstałe z komunalnych osadów ściekowych. Kontrolowany środek wspomagający uprawę roślin był wprowadzany do obrotu na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W dniu kontroli na placu magazynowym znajdowała się gotowa partia nr 1 produktu o masie około 12 ton, szczelnie przykryta nieprzepuszczalną plandeką. Pobrano próby kontrolowanego produktu w celu oceny poziomu zanieczyszczeń w odniesieniu do normy wskazanej w § 14 ust. 1 Rozporządzenia w sprawie wykonywania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu oraz pod kątem wymagań określonych w § 14 ust. 2 tego rozporządzenia, to jest obecności żywych jaj pasożytów jelitowych *Ascaris sp.*, *Trichuris sp.*, *Toxocara sp.*, bakterii z rodzaju *Salmonella sp.*

Zgodnie z raportem z badań, w ww. produkcie nie wykryto żywych jaj pasożytów jelitowych oraz bakterii *Salmonella* (wpływ wyników w 20 dniu od przyjęcia prób w laboratorium oraz w 22 dniu od dnia ich poboru). Poziom pozostałych zanieczyszczeń nie przekraczał dopuszczalnych wartości określonych w rozporządzeniu.

(akta kontroli str. 505-564)

3.2. Zgodnie³² z Procedurą przeprowadzania kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin³³ - osoba przeprowadzająca czynności kontrolne lub inne zadania określone w ustawie lub przepisach odrębnych jest uprawniona do: „badania przebiegu określonych czynności”. Inspektorzy WIORiN, co do zasady nie kontrolowali w pełni procesu technologicznego produkcji nawozów, nawozów WE oraz śwur, w tym długości jego trwania.

(akta kontroli str. 1159-1162)

³⁰ Dz. U z 2009 r. Nr 224, poz. 1804., dalej: rozporządzenie w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu

³¹ Decyzja nr G-385/13 z 26 sierpnia 2013 r.

³² Punktem VII ppkt 3 lit b) tiret dziewiąte (strona 11).

³³ Wprowadzonej Zarządzeniem nr 15/2020 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z dnia 17 listopada 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedury kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin.

Wojewódzki Inspektor w wyjaśnieniach wskazał m.in., że zapisy procedury nie precyzują jakie czynności podlegają badaniu ich przebiegu. GIORiN nie wskazał również w żadnym innym dokumencie, że przedmiotem kontroli powinien być przebieg procesu technologicznego produkcji kontrolowanych produktów. Nie wskazują tego także listy kontrolne dla grup kontrolowanych produktów. Mimo tego inspektorzy WIORiN w protokołach zawierali krótki opis produkcji kontrolowanego produktu. Należy nadmienić, że WIORiN zwracał się (mailowo) do pracownika PIORiN o przekazanie opinii w tej sprawie, jednak w odpowiedzi uzyskano informację, że działanie takie nie jest w zakresie kompetencji określonych dla PIORiN w ustawie o nawozach i nawożeniu.

Wojewódzki Inspektor dodał m.in., że dane dotyczące przykładowo substratów do produkcji jednego z kontrolowanych środków, jak również przebieg procesu tworzenia tego środka ustalił w swoich czynnościach kontrolnych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, o czym poinformował WIORiN. W cytowanej sprawie to WIOŚ ustalił, że podmioty, których producent przyjmował odpady do przetworzenia w celu wyprodukowania środka, nie były zgodne z wymienionymi w opinii dla producenta tego produktu przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy. Treść opinii wydawanych przez, prawem wskazane, podmioty załączone do wniosku o wydanie pozwolenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie były przekazywane do wiadomości WIORiN nawet na wyraźną prośbę. Opinię taką można było ewentualnie uzyskać od przeprowadzającego kontrolę WIOŚ.

Wojewódzki Inspektor nadmienił, że w obliczu powyższego nie wydaje się zasadne aby WIORiN miał badać przebieg procesu technologicznego. Nie wskazują na to żadne przepisy prawa.

(akta kontroli str. 1109-1126)

Pobór próbek i jego dokumentowanie WIORiN dokonywał zgodnie z procedurą określoną Zarządzeniem nr 21/2021 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury pobierania próbek nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin.

(akta kontroli str. 1163-1166)

3.3. Próbkę pobrane przez Inspektorów WIORiN były badane głównie przez OSCh-R w Łodzi, w zakresie badań biologicznych przez OSCh-R w Warszawie oraz po jednym przypadku w OSCh-R w Lublinie i Koszalinie. Najkrótszy czas badania próbki³⁴ licząc od dnia pobrania do otrzymania przez WIORiN wyników badań wynosił 8 dni, a najdłuższy 151 dni. Natomiast przedstawiając czas badań próbek od dnia przyjęcia do laboratorium do otrzymania wyników badań, najkrócej badania te przeprowadzono w 6 dni, a najdłużej 147 dni.

(akta kontroli str. 152-156)

3.4. W dniu 20 kwietnia 2021 r. Inspektorzy WIORiN w Łodzi pobrali do urzędowych badań próbki organiczno-mineralnego środka poprawiającego właściwości gleby (wytworzonego z komunalnych osadów ściekowych) na obecność żywych jaj pasożytów jelitowych (*Ascaris* sp., *Trichuris* sp. i *Toxocara* sp.) oraz obecność bakterii z rodzaju *Salmonella* spp. Wyniki nieakredytowanych badań przeprowadzonych przez OSCh-R w Warszawie wykazały³⁵, że w badanym środku liczba żywych jaj pasożytów jelitowych – wskaźnik ATT szt./kg s.m. – wynosiła 36. Wtórnik próbki został wysłany

³⁴ Wyliczenia przedstawiono jako różnicę między datą późniejszą, a datą wcześniejszą

³⁵ Nr NK/1/1-1/2021 - Biologia z dnia 17 czerwca 2021 r.

do OSCh-R w Warszawie. Wyniki nieakredytowanych badań³⁶ nie wykazały obecności żywych jaj pasożytów jelitowych. Podobnie jak nieakredytowane wyniki badań próbki dodatkowej wykonane przez OSCh-R w Warszawie³⁷.

(akta kontroli str. 566-636, 641-717)

Dyrektor OSCh-R w Warszawie udzielając NIK wyjaśnień co do przyczyny różnic w wynikach trzech badań tego samego środka poinformowała, że próbki środka zostały przekazane przez Inspektorów WIORiN w Łodzi do badań trzykrotnie. Każda z próbek traktowana była indywidualnie. OSCh-R nie miała wpływu na sposób pobrania próbek, ich reprezentatywność oraz temperaturę przechowywania, jedynie wykonała badanie zleconego materiału.

Dyrektor OSCh-R w Warszawie dodatkowo poinformowała m.in., że badanie obecności i liczby żywych jaj pasożytów jelitowych³⁸ w nawozach organicznych, środkach wspomagających uprawę roślin, osadach, kompostach i glebach przeprowadzane było na podstawie właściwej procedury³⁹. Zgodnie z przedmiotową procedurą czas inkubacji w temp $27^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ wyizolowanych jaj wynosił 14 dni.

Odnosząc się do braku akredytacji na badanie obecności i liczby żywych jaj pasożytów jelitowych oraz wykrywania obecności bakterii z rodzaju *Salmonella* spp., Dyrektor OSCh-R w Warszawie wskazała, że zgodnie z art. 30 ust. 2 pkt 3a ustawy o nawozach i nawożeniu, okręgowe stacje chemiczno-rolnicze wykonują badania parametrów biologicznych, chemicznych, fizycznych i fizykochemicznych, a cytowana wyżej ustawa nie wskazuje, że mają być to badania akredytowane. Ponadto Laboratorium OSCh-R w Warszawie ma szeroki zakres badań akredytowanych i aktualnie ubiega się o akredytację w zakresie wykrywania obecności *Salmonelli* spp. i żywych jaj pasożytów.

(akta kontroli str. 1143-1146)

Natomiast Zastępca Dyrektora ds. naukowych Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach w przekazanej informacji wskazała m.in., że zgodnie z zapisami zawartymi w instrukcji wypełniania zlecenia dotyczącymi nieprzyjmowania próbek do badań mikrobiologicznych i parazytologicznych, dostarczanych do laboratorium Instytutu powyżej 21 dni od pobrania, są ustaleniami wewnętrznymi uznanymi za optymalne na podstawie własnych badań. Zastępca Dyrektora dodała, że nawozy i środki wspomagające uprawę roślin mogą nie stanowić korzystnego środowiska życia dla bakterii *Salmonella* spp., co powoduje w efekcie całkowitą lub częściową eliminację tych drobnoustrojów. Teoretyczny średni okres przeżycia pałeczek *Salmonella* Enteritidis w gnojowicy ściwińskiej składowanej w temperaturze 4°C wynosi 10,7 tygodni, natomiast w temperaturze 20°C czas ten nie przekracza 4,5 tygodnia. Wzrost temperatury przechowywania tego typu próbek skraca żywotność patogenów. Ważnym wskazaniem jest spadek liczebności pałeczek *Salmonella* już w temperaturze $20-25^{\circ}\text{C}$, która w naszej strefie klimatycznej występuje w dużej części roku. Może w znacznym stopniu oddziaływać na stan sanitarny nawozów organicznych i polepszaczy glebowych, które są przeznaczone do stosowania w rolnictwie. Należy zaznaczyć, że na ogół nie są znane warunki temperatury w jakich próbki były przechowywane po pobraniu i w trakcie transportu. W tej sytuacji czas

³⁶ Nr NK/9/1-1/2021 – Biologia z 20 lipca 2021 r.

³⁷ Nr NK/11/1-1/2021 – Biologia z 12 sierpnia 2021 r.

³⁸ *Ascaris* sp., *Trichuris* sp., i *Toxocara* sp.

³⁹ Procedury Badawczej PB 61 opracowanej w oparciu o normę PN-Z-19000-4: 2021 „Jakość gleby. Ocena stanu sanitarnego gleby”.

wykonywania analiz może mieć znaczenie dla zwiększenia wiarygodności oznaczeń i dalszych decyzji.

Dyrektor wskazała również, że przeżywalność jaj i larw pasożytów jelitowych różnią się znacznie. Jaja *Ascaris* cechuje szczególnie długi czas przeżycia przez co mogą być źródłem zakażeń gdy zanieczyszczony nawóz jest stosowany do nawożenia pól. Przyjmuje się, że larwy robaków giną w kompoście ale są odporne na działanie środków odkażających. Większość jak pasożytów przeżywa w temperaturze 18 °C od 26-64 dni, w temperaturze około 50 °C od czterech do sześciu dni, a w warunkach temperatury 3°C mogą przeżyć do 172 dni.

(akta kontroli str. 1134-1137)

Wyjaśniając przyczyny wysłania próbki celem badań biologicznych do OSCh-R w Warszawie, która to stacja nie miała akredytacji na badania obecności *Salmonelli* spp oraz liczby żywych jaj pasożytów jelitowych – wskaźnik ATT szt./kg s.m., Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że wybór laboratorium do badań biologicznych wynikał ze wskazania Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

(akta kontroli str. 972, 979)

3.5. W kontroli dotyczącej organiczno-mineralnego środka poprawiającego właściwości gleby - w odniesieniu do niklu (Ni) /badanie metodą akredytowaną przez OSCh-R w Warszawie, stwierdzono zawartość 108 mg/kg, przy dopuszczalnej wartości zanieczyszczenia niklem w środkach wspomagających uprawę roślin 60 mg/kg. Kontrolowana spółka złożyła wniosek o dopuszczenie dowodu z badania w zakresie zawartości niklu (Ni) z uwagi, na fakt, że wyniki badań próbki kontrolnej zleconych przez Spółkę wykazały zawartość niklu na poziomie 80 mg/kg. Wobec tak przedstawionego wniosku WIORiN przesłała do OSCh-R w Lublinie próbkę środka poprawiającego właściwości gleby w kierunku zawartości niklu. Wyniki badań (badanie metodą nieakredytowaną) ponownie wykazały przekroczenie dopuszczalnej zawartości niklu i jego poziom wynosił 107 mg/kg.

(akta kontroli str. 566-636, 641-717)

WIORiN zlecił badania w kierunku zawartości niklu, odpowiednio w przypadku pierwszego badania w akredytowanej, a następnego w OSCh-R, która również miała akredytację, jednak wynik tego badania przekroczył zakres akredytacji.

Łódzki Wojewódzki IORiN wskazał m.in., że w przedstawionej sprawie pobieranie próbek i zlecenia badań miały miejsce przed wejściem w życie Zarządzenia 12/2021 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w sprawie wprowadzenia procedury pobierania próbek nawozów, nawozów oznaczonych „NAWÓZ WE” i środków wspomagających uprawę roślin, wobec powyższego Korzystano z przedstawionego przez Główny Inspektorat projektu tego zarządzenia). Ustawa o nawozach i nawożeniu w art. 30 ust. 2 pkt 3b nie artykułuje obowiązku prowadzenia badań metodami akredytowanymi. W Zarządzeniu Głównego Inspektora nr 12/2021 również nie ma takiego obligatoryjnego wskazania. Pierwsze badanie było zlecone do OSCh-R w Warszawie, która posiada akredytację w zakresie badania niklu w środkach wspomagających uprawę roślin. Kolejne badanie zlecono w OSCh-R w Lublinie, stacja ta wykonuje takie pomiary w tego typu produktach. Według wiedzy, aktualnej na czas wyboru stacji, potwierdzonej informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej tej jednostki, stacja ta posiadała akredytację na przedmiotową metodykę. Zarządzenie 12/2021 wskazuje, że próbkę końcową kontrolną należy przekazać do badań, jeśli to możliwe do laboratorium innego niż to, które pierwotnie wykonywało badanie, posiadającego akredytację na metodę badawczą identyfikacji danego parametru. Zastosowano się do tego zapisu wybierając jednostkę inną niż

wykonywając pierwsze badanie oraz wskazującą, że posiada w tym zakresie akredytację. Uzyskany wynik tej próby w zakresie zawartości niklu przekroczył bardzo znacząco obowiązującą w tym zakresie normę, a tym samym przedstawiony wynik nie zmieścił się w granicach akredytacji posiadanej przez OSCH-R w Lublinie (4,00-40,0 mg/kg).

(akta kontroli str. 971-972, 978)

3.6. W ramach jednej z kontroli inspektorzy WIORiN pobrali do badań próbki nawozu WE. Zgodnie z deklaracją producenta dla nawozu oznaczonego „NAWÓZ WE” określono, wynikającą z pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi m.in. zawartość Molibdenu (Mo) - 0,002% (m/m) oraz biuretu zgodnie z przepisami Rozporządzenia (WE) nr 2003/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. w sprawie nawozów⁴⁰.

Kierownik Działu oświadczyła, że na skutek rozmowy telefonicznej powzięła informację, że OSCh-R w Łodzi nie wykonuje badań biuretu (związku organicznego, produktu kondensacji mocznika) w nawozie azotowym i nie zlecono badania tego parametru. Ponadto dodała, że zgodnie z tabelą z harmonogramu pobierania próbek nawozów, nawozów WE oraz śwur na 2021 r., żadna OSCh-R nie wykonuje badania zawartości molibdenu w nawozach. Przyjmując, że OSCh-R nie wykonują akredytowanego badania molibdenu w nawozach, nie wybrano do przeprowadzenia tego badania innego laboratorium wskazanego w Obwieszczeniu Ministra Gospodarki z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie listy akredytowanych laboratoriów upoważnionych do wykonywania badań potwierdzających spełnianie przez nawozy oznaczone znakiem "NAWÓZ WE" wymagań określonych dla tych nawozów w odrębnych przepisach⁴¹, mimo że zgodnie z art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. b ustawy o nawozach i nawożeniu istniała taka możliwość.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił m.in., że w wytycznych Głównego Inspektora na 2021 r. było wskazanie, że: próbki nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” należy przekazywać do właściwych miejscowo OSCh-R. Ponadto ustne ustalenia przekazane przez Biuro Ochrony Roślin i Nawozów GIORiN wskazywały, że należy badać tylko w takim zakresie, w jakim OSCh-R miejscowo właściwy jest w stanie przeprowadzić badania. Przed każdym pobraniem próbki telefonicznie były uzgadniane zakresy badań z OSCh-R-em w Łodzi. W przedmiotowej sytuacji OSCh-R w Łodzi podał, że nie był w stanie przeprowadzić badania w zakresie biuretu i molibdenu. Telefonicznie o tej sytuacji było poinformowane właściwe biuro w GIORiN. Wskazanie było jednoznaczne: badania wykonać w OSCH-R w Łodzi w zakresie, w jakim ta stacja może wykonać badania (bez biuretu i molibdenu).

(akta kontroli str. 328-340, 973, 979-980)

3.7. Inspektorzy WIORiN przeprowadzili kontrolę⁴² planową, w trakcie której pobrali próbki nawozu magnezowego. W próbce tego wapna zawartość magnezu (MgO) w % z niepewnością wyniosła $8,8 \pm 1,0$ i była ona niezgodna z normą, która na podstawie Rozporządzenia (WE) nr 2003/2003, w sprawie nawozów, Załącznik I, sekcja G wynosiła 12%.

Przedsiębiorca pismem z dnia 21 lutego 2022 r. zwrócił się do WIORiN z wnioskiem o zbadanie próbki końcowej kontrolnej nawozu wapniowego zawierającego magnez na zgodność z polskimi regulacjami, to jest: Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. w sprawie sposobu pakowania nawozów mineralnych,

⁴⁰ Dz.U.UE.L.2003.304.1, dalej: Rozporządzenie (WE) nr 2003/2003, w sprawie nawozów

⁴¹ M.P. z 2010 r. Nr 60, poz. 788, wydane na podstawie art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu

⁴² Znak sprawy: DORiN.7125.4.1.7.2021.

umieszczania informacji o składnikach nawozowych na tych opakowaniach, sposobu badania nawozów mineralnych oraz typów wapna nawozowego⁴³, a także zbadania wartości zanieczyszczeń określonych w Rozporządzeniu w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu. Inspektorzy WIORiN odebrali przechowywaną przez jednostkę kontrolowaną próbkę końcową kontrolną nawozu magnezowego i zlecieli badania – zgodnie z wnioskiem Przedsiębiorcy - na zawartość CaO, MgO, sumę CaO i MgO oraz zawartość wilgoci/wody, a także zawartość Pb w mg/kg CaO+MgO oraz zawartość Cd w mg/kg CaO+MgO, których wyniki były zgodne z cytowanymi wyżej przepisami prawa krajowego.

W opisanej sprawie nie wszczęto z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie zakazu wprowadzania do obrotu nawozu magnezowego, z uwagi na niezgodne z Rozporządzeniem (WE) nr 2003/2003, Załącznik I, sekcja G wyniki badań⁴⁴ w kierunku zawartości magnezu (MgO). Dodatkowo nawóz sklasyfikowany przez WIORiN jako nawóz WE (Magnezowy) badany był - na wniosek Przedsiębiorcy - pod kątem zgodności z polskim prawodawstwem.

(akta kontroli str.176-240)

Wojewódzki Inspektor w wyjaśnieniach wskazał m.in., że w przedstawionej sprawie kontrolowany produkt magnezowy nie był oznakowany na opakowaniu znakiem „NAWÓZ WE” oraz określeniem „środek wapnujący”. Z oznakowania zamieszczonego na opakowaniu tego produktu nie wynikało również, że produkt ten wpisywał się w rozporządzenie w sprawie sposobu pakowania, badania nawozów oraz typów wapna nawozowego – nie było tam zapisów wskazujących na oznaczenie typu wapna nawozowego. Jednocześnie producent przedstawił kontrolującemu sprawozdanie z badań zleconych przez niego akredytowanemu podmiotowi. Zgodnie z tym dokumentem badany produkt został oceniony w odniesieniu do Rozporządzenia (WE) nr 2003/2003 w sprawie nawozów. Ponadto kontrolowany przedstawił dla tego produktu certyfikat zgodności wskazujący na spełnianie przez nawóz magnezowy wymagań dla typów nawozów oznaczonych „NAWÓZ WE” zawartych w rozporządzeniu (WE) nr 2003/2003. W obliczu ww. dokumentów, przedstawionych przez kontrolowanego oraz braku oznakowania na opakowaniach produktu, próba tego nawozu, pobrana w czasie kontroli, została zlecona do badań pod kątem zgodności z wymaganiami rozporządzenia nr (WE) 2003/2003.

Ponadto kontrolowany przedstawił fakturę dokumentującą zakup materiału wyjściowego do produkcji przedmiotowego nawozu, z której wynikało, że zakupiony towar to „[odmiana 05], min. zawartość CaO+ MgO 45%”. Wojewódzki Inspektor przychylił się do wniosku strony i przekazał do badań próbkę końcową kontrolną w zakresie wskazanym przez kontrolowaną spółkę. Sprawozdania z tego badania wykazały zgodność parametrów badanych z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu w sprawie sposobu pakowania, badania nawozów oraz typów wapna nawozowego dla odmiany 04 wapna nawozowego zawierającego magnez oraz nie wykazały przekroczeń norm kadmu i ołowiu określonych w tym rozporządzeniu.

Wojewódzki Inspektor dodał m.in., że uwzględniając powyższe, w zastosowanym przebiegu działań Inspekcji nie było podstaw do rozpatrywania zasadności wszczęcia postępowania administracyjnego w sugerowanym zakresie. Po uzyskaniu wyników badań pierwszej próby (negatywnych), uwzględniając wszelkie okoliczności przedmiotowej sprawy, została pojęta decyzja o przebadaniu kolejnej próbki w innym zakresie, co miało uwzględnić między innymi dokumenty dotyczące pochodzenia

⁴³ Dz. U z 2010 r. Nr 183, poz. 1229. Dalej: Rozporządzenie w sprawie sposobu pakowania, badania nawozów oraz typów wapna nawozowego.

⁴⁴ Sprawozdanie z badań nr NX/8/21 z 30 grudnia 2021 r. (OSCh-R w Łodzi).

materiału wyjściowego do produkcji przedmiotowego nawozu, brak oznakowania w kierunku „NAWÓZ WE” oraz zasadny, w opinii Wojewódzkiego Inspektora, wniosek Przedsiębiorcy z 21 lutego 2023 r. Dodatkowo Wojewódzki Inspektor dodał, że działając zgodnie z art. 7 k.p.a.⁴⁵ podjął wszelkie działania niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia tej sprawy z uwzględnieniem interesu społecznego oraz słusznego interesu obywateli. Przyjęta linia inspekcyjnego działania w tej sprawie wpisuje się w art. 8 i 9 k.p.a. W opinii organu, w ustalonym stanie faktycznym zastosowano właściwą wykładnię prawną. Kontrolowany nawóz był wprowadzany do obrotu, ten fakt nie budzi wątpliwości, ale z oznakowania tego produktu dostępnego jego nabywcom nie wynikało, że był to nawóz WE. W kontroli nie udokumentowano wprowadzania do obrotu przez kontrolowanego nawozu magnezowego jako nawozu oznaczonego nawóz WE.

(akta kontroli str. 1088-1108)

3.8. W wyniku kontroli, NIK ustaliła, że w przypadku 13 sprawozdań z badań⁴⁶, wyniki badań były interpretowane według norm, które zostały wycofane bez zastąpienia.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że WIORiN w Łodzi nie interpretował wyników badań prób przebadanych przez OSCh-R, którym zlecał przeprowadzenie tych badań. Porozumienie zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa a Dyrektorem Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej wskazuje, że OSCHR-y przekazują WIORiN-om sprawozdania z badań wraz ze stwierdzeniem zgodności. Oceny zgodności przedstawione w przekazywanych sprawozdaniach z badań nie były kwestionowane przez WIORiN. Interpretacja wyników badań zgodnie z ww. Porozumieniem należy do OSCHR-ów. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Łodzi poinformowała Wojewódzkiego Inspektora o statusie norm wykorzystywanych przy prowadzonych badaniach. Wojewódzki Inspektor dodał, że nie posiadając kompetencji do oceny poprawności działań wykonywanych przez OSCHR-y nie podważał ocen zgodności wskazywanych w uzyskanych sprawozdaniach z badań. Nie zgłaszał również tej kwestii do Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

(akta kontroli str. 974-975, 982)

4. WIORiN wezwaniem do zapłaty⁴⁷ wezwał przedsiębiorcę, do wniesienia zapłaty w kwocie 1 133,32 zł na rachunek właściwego Urzędu Skarbowego. Powyższa kwota miała być wniesiona z tytułu przeprowadzenia przez inspektorów WIORiN kontroli wprowadzania do obrotu organicznego środka poprawiającego właściwości gleby oraz przeprowadzenia badań laboratoryjnych tego środka. Wymienione wyżej działania ujawniły, że podlegający kontroli i badaniom środek nie spełniał wymagań jakościowych. WIORiN w ślad za wezwaniem wystawił fakturę na wskazaną w wezwaniu kwotę. W fakturze wyodrębniono siedem pozycji, z czego jedna, dotycząca wysłania prób do badania wynosiła 384,47 zł.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił m.in., że pozycja dotycząca kwoty pobranej za wysłanie próby do badań wynika z kosztów dostarczenia próby samochodem służbowym z Delegatury w Sieradzu do OSCh-R-u w Warszawie. Była to pierwsza próba pobrana w 2020 r. w tym zakresie, tak transportowana do laboratorium. Po

⁴⁵ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2000 ze zm.).

⁴⁶ Dotyczących m.in. spełnienia wymagań dla (nawozy wapniowe) w zakresie dopuszczalnej zawartości zanieczyszczeń.

⁴⁷ WOR.7125.4.14.2020 z dnia 4 lutego 2021 r.

analizie tych kosztów w porównaniu z kosztami dostarczenia próby przez kuriera, wszystkie następne próby dostarczane były do OSCh-R-ów zlokalizowanych poza obszarem województwa łódzkiego za pośrednictwem kuriera.

(akta kontroli str. 973-974, 980)

5. W okresie objętym kontrolą WIORiN wydał dwie decyzje zakazujące wprowadzenia do obrotu środków wspomagających uprawę roślin na podstawie art. 31 ust. 1 pkt 1 ustawy o nawozach i nawożeniu, z których jedna podlegała natychmiastowemu wykonaniu (art. 31 ust. 2 ustawy). Powody wydania decyzji dotyczącej środka szczegółowo opisano w pkt 3.4 wystąpienia pokontrolnego.

W przypadku obu spraw WIORiN poinformował GIORiN o ustaleniach przeprowadzonych kontroli, które mogły być podstawą do cofnięcia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pozwoleń na wprowadzenie ww. produktów do obrotu.

W przypadku kontroli wprowadzania do obrotu organiczno-mineralnego środka poprawiającego właściwości gleby, WIORiN wydał z rygiorem natychmiastowej wykonalności decyzję zakazującą wprowadzania środka do obrotu. Natomiast Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi cofnął (na podstawie art. 7 ust. 2 pkt. 2 ustawy o nawozach i nawożeniu) pozwolenie na wprowadzanie do obrotu tego środka i decyzji tej również nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

W dniu 16 grudnia 2022 r. na spotkaniu w siedzibie WIORiN przedstawiciele Przedsiębiorcy poinformowali, że otrzymali decyzję Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 21 września 2022 r. cofającą Spółce z rygiorem natychmiastowej wykonalności pozwolenie na wprowadzanie do obrotu organiczno-mineralnego środka poprawiającego właściwości gleby. Ponadto zadeklarowali, że zakwestionowana partia produktu nadal była składowana w wyznaczonym oznakowanym miejscu, w którym została zabezpieczona przez WIORiN.

(akta kontroli str. 565-841)

Z przekazanej przez Zastępcę Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska⁴⁸ informacji wynikało, że w okresie październik - grudzień 2022 r. Inspektorzy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ) przeprowadzili czynności kontrolne u Przedsiębiorcy w zakresie gospodarki odpadami powstającymi w wyniku oczyszczania ścieków komunalnych, w tym zagospodarowania osadów ściekowych, przestrzegania warunków dotyczących ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi. W trakcie kontroli Inspektorzy WIOŚ ustalili, że Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie stwierdził m.in., że niewątpliwie technologia produkcji przedmiotowego środka nie pozwala na uzyskanie ustabilizowanego składu, skoro doszło do przekroczenia zawartości niklu oraz, że ze złożonych przez skarżącego sprawozdań wynikało, że zawartość niklu prawie dwukrotnie przewyższała wskazywaną w dokumentach załączonych przez spółkę o wydanie pozwolenia.

Zastępca ŁWIOŚ dodał, że w okresie 2020-2022 r. Przedsiębiorca nie wytwarzał odpadów o kodzie 19 08 05 (ustabilizowane osady ściekowe). W oparciu o decyzję Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 września 2017 r. w ciągu technologicznym oczyszczalni poprzez odwodnienie oraz wapnowanie osadów ściekowych (pochodzących z biologicznego oczyszczania ścieków komunalnych) wytwarzał on środek poprawiający właściwości gleby.

Zastępca ŁWIOŚ dodał, że w przypadku planowania kontroli u Przedsiębiorcy w szczególności uwzględnili gospodarkę osadami ściekowymi.

⁴⁸ Dalej: Zastępca ŁWIOŚ

Dodatkowo Zastępca ŁWIOŚ poinformował że, Przedsiębiorca posiada decyzję Marszałka Województwa Łódzkiego w sprawie pozwolenia na wytwarzanie odpadów oraz zezwolenia na przetwarzanie odpadów, która zezwalała na wytwarzanie w ciągu roku pięciu rodzajów odpadów oraz przetwarzanie w ciągu technologicznym oczyszczalni m.in. 34 rodzajów odpadów w procesie obróbki biologicznej; 65 rodzajów odpadów w procesie obróbki fizyko-chemicznej; odpadów płynnych niemieszających się z wodą, a w szczególności odpadów klejów lub szczeliw, tłuszczu; odpadów stałych, które mogą powodować zmniejszenie przepustowości przewodów kanalizacyjnych; odpadów i ścieków z hodowli zwierząt. Zdaniem Zastępcy ŁWIOŚ zmienna ilość oraz rodzaje przyjmowanych odpadów nie pozwalały na zapewnienie stałego składu komunalnych osadów ściekowych powstających w wyniku eksploatacji oczyszczalni ścieków komunalnych. Przedsiębiorca poddał procesowi unieszkodliwiania w instalacji 9 647,8636 Mg odpadów.

(akta kontroli str. 1138-1142)

Kolejne postępowanie, które zakończyło się wydaniem decyzji zakazującej wprowadzenia do obrotu dotyczyło organicznego środka poprawiającego właściwości gleby.

W badaniach wykonanych przez OSCh-R w Warszawie dotyczących fosforu w przeliczeniu na P₂O₅ stwierdzono niższą zawartość składnika (wynik: 1,05% (m/m) ± 0,18%) niż deklarowana – co najmniej 1,40% (m/m) – określona w Decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na wprowadzenie do obrotu organicznego środka poprawiającego właściwości gleby.

Przebadanie na wniosek strony, wórnika próbki potwierdziło, że przedmiotowa partia tego produktu nie spełniała wymagań jakościowych.

Przedsiębiorca pismem z dnia 26 maja 2021 r. poinformował WIORiN, że nie wprowadzał do obrotu określonej w decyzji partii. Podjęta została decyzja o konieczności zawrócenia partii środka w procesie technologicznym. Wydłużenie procesu technologicznego, jego zdaniem, pozwoli na redukcję zawartości wody, co bezpośrednio przełoży się na uzyskanie wyższej zawartości fosforu w przeliczeniu na mokłą masę produktu (partia miała zostać zawrócona do silosu, ponownie zaszczipiona preparatem mikrobiologicznym, a następnie utworzona nowa partia materiału, który po upływie okresu przetwarzania miał zostać poddany badaniom pod kątem zgodności z decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

(akta kontroli str.718-841)

6. Wojewódzki Inspektor w wyjaśnieniach wskazał, że nie upubliczniał danych o decyzjach wydanych w trybie art. 31 ust. 1 pkt 1 ustawy o nawozach i nawożeniu. Partie produktów, będące przedmiotem tych decyzji nie były wprowadzane do obrotu po ich wyprodukowaniu. Partia organicznego środka poprawiającego właściwości gleby została poddana ponownemu procesowi technologicznemu w celu uzyskania pożądaných parametrów, natomiast zakwestionowana partia organiczno-mineralnego środka poprawiającego właściwości gleby przechowywana w wyznaczonym miejscu podlegała monitoringowi WIORiN.

(akta kontroli str. 974, 981)

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie wyników badań (przekroczona zawartość Niklu) WIORiN wystawił dwa wezwania do zapłaty⁴⁹ dla podmiotu

⁴⁹ Wezwanie do zapłaty (bez numeru) z 25 czerwca 2021 r. wraz z Fakturą Nr. DORiN/3/2021 z 24 czerwca 2021 r.: pobranie 8 prób do badań 184,00 zł; dojazd do miejsca przeprowadzenia kontroli 20,00 zł; kontrola dokumentów 17,00 zł; kontrola oznakowania środka 3,00 zł; kontrola procesu technologicznego 34,00 zł; wysłanie prób o

wprowadzającego do obrotu organiczno-mineralny środek poprawiający właściwości gleby na łączną kwotę 1,7 tys. zł.

Z uwagi na stwierdzenie nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań jakościowych organicznego środka poprawiającego właściwości gleby, zidentyfikowanych w wynikach badań (zawartość P₂O₅ niższa od deklarowanej), WIORiN na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu wezwał⁵⁰ podmiot wprowadzający do obrotu ten środek do wniesienia opłaty za przeprowadzenie przez inspekcję czynności kontrolnych i przeprowadzenie badań laboratoryjnych przez OSCh-R w Warszawie na łączną kwotę 1,2 tys. zł⁵¹. Z uwagi na fakt, że Przedsiębiorca wnioskował o przebadanie wtórnika próbki, próbka ta została wysłana do OSCh-R w Koszalinie. Wyniki badań potwierdziły niespełnianie przez środek wymagań jakościowych. Wobec powyższego wystosowano do Przedsiębiorcy wezwanie do zapłaty⁵² na kwotę 90,0 zł.

Kwoty wskazane we wszystkich wezwaniach zostały wpłacone przez Spółki na rachunek bankowy właściwych Urzędów Skarbowych.

(akta kontroli str. 637-640, 804-821)

7. W latach 2020-2023 (do 17 marca) do WIORiN wpłynęło łącznie sześć skarg⁵³, żadna ze skarg nie dotyczyła spraw związanych z tematyką nawozową.

(akta kontroli str. 842)

8. Z uwagi na przejęcie 1 lipca 2020 r. przez WIORiN kompetencji Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie sprawowania nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin, Wojewódzki Inspektor nawiązał ścisłą współpracę z Wojewódzkim Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w wyniku dwóch spotkań⁵⁴, na których ustalone zostały zasady współpracy i przekazane zbiorcze informacje w tematyce nawozowej. Pozostałe kontakty z powodu panującej pandemii zostały ograniczone do kontaktu telefonicznego oraz mailowego. Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Łodzi (dalej: WIJHARS) regularnie informował WIORiN o sprawach z zakresu nawozów, które kontynuował oraz przekazał do rozpatrzenia sprawę dotyczącą środka wspomagającego uprawę roślin.

WIORiN nie podpisał porozumień dotyczących współpracy z Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Ochrony Środowiska oraz Krajową Administracją Skarbową. W przypadku Inspekcji Weterynaryjnej współpraca ograniczała się do sporadycznych kontaktów telefonicznych (głównie w zakresie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin zawierających w swoim składzie produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego). Natomiast współpraca z Inspekcją Ochrony Środowiska

---

badania 31,60 zł; koszt badania laboratoryjnego – Biologia 487,37 zł; koszt badania laboratoryjnego jakościowe + zanieczyszczenia 506,10 zł. Kwota łączna wezwania do zapłaty 1 383,07 zł.

Wezwanie do zapłaty (bez numeru) z 3 grudnia 2021 r. wraz z Fakturą Nr DORiN/4/2021 z 3 grudnia 2021 r.: koszt badania laboratoryjnego 249,95 zł; wysłanie prób do badania 23,44 zł. Łączna kwota wezwania 273,39 zł. Łączna kwota obu wezwań 1 656,46 zł

⁵⁰ Wezwanie do zapłaty WOR.7125.4.14.2020 z 4 lutego 2021 r.

⁵¹ Wezwanie do zapłaty z 4 lutego 2021 r. wraz z fakturą Nr DORiN/1/2021 z 4 lutego 2021 r.: pobranie prób do badań 92,00 zł, dojazd do miejsca przeprowadzenia kontroli 20,00 zł; kontrola dokumentów 17,00 zł; kontrola oznakowania środka PE-1 kwota 3 zł; kontrola procesu technologicznego 17,00 zł, wysłanie prób do badania 384,47 zł; koszt badania laboratoryjnego 599,85 zł. Co daje łącznie kwotę 1 133,32 zł.

Wezwanie do zapłaty z 14.04.2021 r. – korekta: koszt badania laboratoryjnego 68,74 zł; wysłanie prób do badania 23,25 zł. Łącznie wezwanie na kwotę 91,99 zł. Wezwanie do zapłaty – korekta WOR.7125.4.12.2020 z dnia 14 kwietnia 2021 r. (korekta z uwagi na błędnie wskazany Urząd Skarbowy). Łączna kwota wskazana w obu wezwaniach 1 225,32 zł.

⁵² Wezwanie do zapłaty WOR.7125.4.14.2020 z 26 marca 2021 r. wraz z fakturą Nr DORiN/2/2021 z 28 marca 2021 r.: koszty badania laboratoryjnego 68,74 zł' wysłanie prób do badania 23,25 zł. Łącznie 91,99 zł.

⁵³ Po jednej w latach 2020 – 2021 oraz cztery w 2022 r. W 2023 r. do 17 marca nie wpłynęła żadna skarga.

⁵⁴ 28 maja 2020 r., 9 lipca 2020 r.

polegała głównie, jak wskazała Kierownik Działu na wzajemnym informowaniu o wynikach kontroli.

Współpracę z Krajową Administracją Skarbową (dalej: KAS) rozpoczęło szkolenie⁵⁵ w zakresie nadzoru nad importem produktów nawozowych UE, wyznaczono osoby odpowiedzialne za kontakt i współpracę z KAS w zakresie wydawania opinii dotyczących produktów nawozowych UE, wprowadzanych na rynek Unii Europejskiej (akta kontroli str. 843-970)

Monitoring realizacji celów w zakresie działań dotyczących wprowadzania do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin w WIORiN prowadzony był na bieżąco przez kierownika Działu. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że na koniec każdego roku jest wykonywana sprawozdawczość wewnętrzna przez dział merytoryczny, która ma charakter tabelaryczny i jest sporządzana na bieżąco w trybie rosnącym. Tabele te służą do celów sprawozdawczych (np. dla Urzędu Wojewódzkiego) oraz do monitorowania na bieżąco realizacji zatwierdzonego do wykonania harmonogramu kontroli i prób. W 2021 r. i 2022 r. harmonogram został zrealizowany (plan zakładał wykonanie sześciu kontroli i pobranie 10 prób). (akta kontroli str. 1127-1131)

9. WIORiN nie wykonywał kontroli wewnętrznych w zakresie zadań dotyczących wprowadzania do obrotu nawozów i śwur. Monitoring realizacji celów w zakresie działań dotyczących wprowadzania nawozów i śwur do obrotu realizowany był na bieżąco przez Kierownik Działu.

Wojewódzki Inspektor wskazał m.in., że wszystkie kontrole, z wyjątkiem trzech zrealizowanych w 2022 r., przeprowadzone zostały przez Dział Ochrony Roślin i Nawozów z udziałem Oddziałów właściwych miejscowo. Wobec powyższego w przedmiotowym zakresie nie były wykonywane kontrole wewnętrzne w Oddziałach ponieważ wszystkie kontrole (z wyjątkiem trzech w 2022 r.) wykonywał dział merytoryczny. Nadzór nad Oddziałami w związku z kontrolami prowadzonymi przez Oddziały w zakresie nawozów, będzie prowadzony przez Dział wtedy, gdy te kontrole będą samodzielnie wykonywane przez Oddziały. Wojewódzki Inspektor dodał, że w WIORiN wdrożona jest procedura kontroli wewnętrznych.

(akta kontroli str. 1127-1128, 1132-1133)

9.1. W okresie objętym kontrolą w WIORiN nie były przeprowadzane kontrole zewnętrzne w tematyce nawozowej.

(akta kontroli str. 1128)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W dwóch wezwaniach do zapłaty przez przedsiębiorców⁵⁶ - w trybie art. 38 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu - opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i przeprowadzenie badań laboratoryjnych, WIORiN błędnie naliczył opłaty w kwocie 92 zł i 184 zł za pobranie odpowiednio czterech i ośmiu próbek, podczas gdy faktycznie w obu przypadkach została pobrana jedna próba ogólna, z której następnie wydzielono próby do badań biologicznych i fizyko-chemicznych oraz wtórnikami pozostawione u przedsiębiorców. Zawyżone kwoty wynosiły odpowiednio 69 zł i 161 zł (łącznie 230 zł.).

⁵⁵ 29 czerwca 2022 r.

⁵⁶ do których wystawiono fakturę nr DORiN/1/2021 z 4 lutego 2021 r. oraz nr DORiN/3/2021 z 24 czerwca 2021 r.

Jak wynika z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora w wymienionych fakturach pozycja dotycząca kosztów pobrania próby została odniesiona do liczby prób pobranych w celu oceny danego produktu. Procedura pobierania prób stosowana do pobrania próby grudniu 2020 r. wymagała pobrania 4 prób: jednej laboratoryjnej na jakość, jednej laboratoryjnej na biologię oraz jednego wtórnika (jakość) i jednego wtórnika (biologia). Żeby móc ocenić jakość pobranego produktu inspektorzy musieli pobrać cztery próby. Z tego powodu uwzględnione zostały w fakturze cztery próby. W przypadku pobrania w kwietniu 2021 r. osiem prób, pozycja dotycząca wskazana na fakturze DORiN/3/2021 odnosi się do wszystkich prób pobranych, nie do samej czynności pobrania prób w ogóle. Na czas realizowania powyższego nie było w tym zakresie szczegółowych wytycznych. Pobranie wszystkich należnych prób, by móc ocenić właściwie badany produkt i zapewnić kontrolowanemu możliwość kolejnego badania próby przy uzyskaniu negatywnego pierwszego wyniku i/lub rozbieżnych wyników pierwszego i drugiego badania wymaga konkretnej pracy i nakładu czasu inspektorów realizujących to zadanie. Tak postrzegając proces pobrania prób danego produktu, koszty wskazane na fakturze w zakresie pobranych prób zostały odniesione do liczby pobranych prób.

(akta kontroli str. 637-640, 804-821)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela powyższych wyjaśnień wskazując, że co do zasady pobrano jedną próbę ogólną, z której prawidłowo zostały wydzielone kolejne próby, jednak czynność wydzielenia odrębnych prób z próby ogólnej nie mogła być traktowana jako pobranie odrębnych prób.

IV. Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Zobowiązać pracowników WIORiN do prawidłowego wyliczania opłat za przeprowadzenie czynności kontrolnych i przeprowadzenie badań laboratoryjnych nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK
o wykonaniu wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 17 kwietnia 2023 r.

Kontrolerzy
Krzysztof Wójcik
główny specjalista k.p.

.....
podpis

Marcin Kuzan
główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

.....
podpis

